

Marina Vilalta, l'última romàntica

Marina Vilalta és la pastora en actiu més vella de Catalunya, i la primera que té una entrada pròpia a la Viquipèdia. Riallera, extravertida i vital, «la pastora de Bruguera» s'ha convertit, amb noranta-cinc anys, en un referent del món rural.

Text i fotos > **DAVID FAJULA**

L'11 de juliol passat es van lliurar a Mataró les creus de Sant Jordi del 2022, i Marina Vilalta Fajula (Ogassa, 1927) no va anar a buscar la seva. Es mareja anant en cotxe, així que va preferir passar aquella tarda d'estiu al costat del seu ramat d'ovelles, asseguda en alguna feixa de conreu entre Ribes de

Freser i el Taga. Una decisió tan austera pot sorprendre molta gent, molta gent que no conegui la Marina.

Nascuda a la petita masia de Solanguit (Ogassa, el Ripollès), va pujar juntament amb onze germans més. Com en tantes altres cases de pagès, tenien una vintena d'ovelles i alguna cabra, «el bestiar dels pobres»,

ja que les necessitats alimentàries d'aquests petits remugants es podien cobrir fàcilment als marges i boscos de l'entorn. Va ser allà, ajudant el seu pare amb només cinc anys, on probablement va néixer la devoció de la Marina per aquests animals. Un dels records més profunds que guarda d'aquella etapa, però, no està relacio-

>> *Marina Vilalta, amb un dels seus gossos.*

nat amb el ramat, sinó amb l'euga de la casa. Un animal jove amb paciència de sant, sobre el qual la petita Marina s'ajeia agafada a la cua i galopava per anar a guardar el ramat. Una escena que feia patir el pare i també algun veí que contemplava incrèdul l'escena. Precisament un veí, en Joan, va ser qui va haver d'intervenir per evitar un accident fatal. I és que la Marina, com admet ella mateixa, era entremaliada, de petita. Poc temps després va esclatar la Guerra Civil; un malson per a la família de la Marina i les de tantes altres persones. Va passar del repic de les esquelles a l'estridència de les sirenes que alertaven de la presència d'aviació militar. Del color verd del camp al gris de la cendra. Misèria i por. Amb un país per reconstruir, la Marina va treballar en un parell de fàbriques tèxtils durant l'adolescència, un camí que va compartir amb les seves germanes i amb centenars de joves dels municipis banyats pel riu Ter. Amb vint anys va conèixer el seu marit a la festa major de Campdevànol i dos anys després es van casar i es van mudar a Bruguera, on encara viu a la mateixa casa, Cal Sibí. Allà va reprendre —i fins avui— la feina de pastora, un ofici que no coneix dies festius ni treves meteorològiques; la calor, el fred, la pluja, el vent o les temudes tempestes elèctriques no són arguments suficients per no engegar el ramat.

Atalaiar ovelles pot semblar una feina solitària i monòtona, tot i que cada dia sigui diferent. A vegades, els perills venen del cel, i no només

Tota una vida al costat del ramat li ha permès entendre l'espècie ovina, i les persones. Els pastors passen tantes hores sols que sovint tenen ganes de parlar amb qui s'atansa a veure'ls.

>> La pastora de Bruguera observa el seu ramat d'ovelles.

ho fan en forma de llamps o de pedregades. La Marina sovint recorda una mala experiència que va patir fa dècades, quan guardava un ramat compartit amb diversos pastors a alta muntanya: de sobte, una àguila es va abraonar sobre un xai de pocs dies, i se'l va endur davant la mirada impotent del ramat i de la pastora. La frustració amb què la Marina parla encara ara d'aquest fet només es pot entendre com una mostra més del fort vincle emocional que té amb els seus animals. «Les ovelles són la vostra vida», li vaig dir una tarda d'hivern després que tanqués el ramat. Ella va assentir amb la mirada i em va dir que tenia raó, que era el que ella havia fet tota la vida. Noranta anys dedicats a fer de pastora, i sense la més mínima intenció d'aturar-se'n. Les coneix a totes i en parla enllaçant-ne diverses generacions; fins i tot es refereix a algunes pel nom. L'amor és recíproc; no és estrany veure com les ovelles li furguen les butxaques de la bata esperant trobar-hi alguna lllaminadura.

Asseguda en algun marge, la Marina rejoyeneix mentre contempla el ramat. Parla de pressa i de forma enèrgica, escridassant algun gos que no fa la feina com ella voldria; de vegades hi posen massa intensitat; d'altres, massa poca. Pastora, ramat i gos for-

men una unitat indivisible, sense una d'aquestes tres potes, les altres dues no tindrien sentit.

Actualment, el ramat de la Marina volta els trenta caps, però fa dècades havia estat molt més nombrós. La quantitat d'animals ha anat oscil·lant amb els anys a causa de diversos factors. Abans, era la disponibilitat de menjar; més tard, l'edat. Avui, en Jesús, el seu fill; en Josep, el net, i la Núria, la seva jove, l'ajuden dins i fora del corral.

Tota una vida al costat del ramat li ha permès entendre l'espècie ovina, i les persones. Els pastors passen tantes hores sols que sovint tenen ganes de parlar amb qui s'atansa a veure'ls. «Es coneix a l'acte si a algú li agrada el bestiar», sentència fent referència als curiosos que s'acosten a tafanejar, molts més després de les seves aparicions als mitjans de comunicació dels darrers mesos. La Creu de Sant Jordi ha atorgat popularitat a Bruguera i la vall de Ribes, i ha erigit la Marina en la representant d'aquells qui viuen, treballen i estimen el territori. Malauradament, però, cada dia hi ha menys Marines Vilalta. Els pastors assisteixen al lent eclipsi de la seva existència; la cabanya ovina minva mentre els boscos i la massa forestal no s'aturen de créixer.